

Πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στη χώρα υποδοχής

Η περίπτωση των Αλβανών
μεταναστών στην Ελλάδα

Ταυτότητα της έρευνας

- Πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας στο ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών
- Ποιοτική έρευνα με στελέχη οργανώσεων αλβανών μεταναστών
- Στόχος της έρευνας

Πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στη χώρα υποδοχής

- Η πολιτική συμμετοχή των μεταναστών αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για την ένταξή τους στη χώρα υποδοχής και καλύπτει μία ιδιαίτερα ευρεία έννοια και φάσμα δραστηριοτήτων. Περιλαμβάνει τη δημιουργία οργανώσεων και συλλόγων με στόχο τη συλλογική προώθηση των αιτημάτων τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων, πολιτικά δικαιώματα και την άσκηση του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι και την εκπροσώπησή τους στους θεσμούς της χώρας, τη συμμετοχή σε κόμματα και πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, σε διαδηλώσεις, εκδηλώσεις, δηλαδή γενικότερα στη δημόσια ζωή της χώρας.
- Κοινές Βασικές Αρχές (Council of the European Union, 2004)
 - Η συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και στη δημιουργία πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, ευνοεί την ένταξή τους
 - Η ένταξη είναι μία δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία, αμοιβαίου συμβιβασμού μεταξύ όλων των μεταναστών και υπηκόων των κρατών μελών

Θεωρητικό υπόβαθρο

- Η πολιτική συμμετοχή και η πολιτική εμπιστοσύνη εξηγούνται από το βαθμό πολιτικής εμπλοκής, με την έννοια ότι όσο περισσότερο μία εθνική ομάδα εμπλέκεται με τα ζητήματα της κοινότητάς της τόσο περισσότερο συμμετέχει στην τοπική πολιτική και εμπιστεύεται τους δημοκρατικούς θεσμούς, συμβάλλοντας στην ποιότητα της τοπικής δημοκρατίας. (Fennema & Tillie, 1999).
- Οργανώσεις πολιτών (Civic Association): Η έννοια αναφέρεται σε εθελοντικές ενώσεις ελεύθερων πολιτών που δημιουργούνται για την επιδίωξη κοινών στόχων ή συμφερόντων. Σύμφωνα και με τον Tocqueville υπάρχει ισχυρή σύνδεση ανάμεσα στις πολιτικές οργανώσεις και τη λειτουργία ενός δημοκρατικού συστήματος όπου όλοι οι πολίτες είναι ανεξάρτητοι και αδύναμοι.
- Κοινωνικό κεφάλαιο: Οι οργανώσεις πολιτών και οι μεταξύ τους σύνδεσμοι εντός εθνικών ομάδων γίνονται αντιληπτές ως κοινωνικό κεφάλαιο των εθνοτικών κοινοτήτων. Κατά τη γνώμη τους, όσο πιο πυκνά είναι οι οργανώσεις και τα δίκτυα μεταξύ τους, τόσο μεγαλύτερα είναι τα επίπεδα πολιτικής συμμετοχής τους. Βέβαια, η σύσταση οργανώσεων πρέπει να εμπεριέχει την έννοια της πολιτικής ένωσης (civic associaton), ειδάλως δε συνιστά αυτόματα πολιτική εμπλοκή . (Fennema & Tillie, 1999).

Πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στην Ελλάδα

- Παράγοντες που έχουν αρνητική επίδραση στην χαμηλή πολιτική συμμετοχή των μεταναστών

Α. Μεταναστευτική πολιτική του ελληνικού κράτους

- 1^η περίοδος: Αντιμετώπιση της μετανάστευσης με κατασταλτικούς όρους. Η αστυνομία αντιμετώπιζε τους μετανάστες ως εν δυνάμει εγκληματίες και απειλή για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, επικεντρώνοντας την προσοχή της στους αλβανούς, η δίωξη των οποίων στόχευε επιπλέον στην αποθάρρυνση των υπολοίπων μεταναστών (Πετράκου, 2001)
- 1^η διαδικασία νομιμοποίησης (1998) παρόλο που έθεσε τα θεμέλια για ένα θεσμικό πλαίσιο, απέκλεισε πολύ μεγάλο αριθμό μεταναστών λόγω αυστηρών προϋποθέσεων. (Gropas and Triandafyllidou, 2005)
- 2^η διαδικασία νομιμοποίησης (2001) αν και περιέλαβε ως στόχο γενικότερα την κοινωνική ένταξη των μεταναστών για την αντιμετώπιση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, οι στόχοι αυτοί παρέμειναν στα χαρτιά.

Α. Μεταναστευτική πολιτική του ελληνικού κράτους

- 3^η διαδικασία νομιμοποίησης (2005) αποδυναμώνεται από τις δυσκολίες στην εφαρμογή της διαδικασίας νομιμοποίησης ή την αδυναμία συμμετοχής των συλλογικών φορέων των μεταναστών, με χαρακτηριστικότερο το παράδειγμα της συμμετοχής τους στην «Εθνική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών» (Παπαδόπουλος και Φρατσέα, 2014)
- Στην περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, η αύξηση της ανεργίας είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των αδειών παραμονής, καθώς οι μετανάστες δεν μπορούν να συγκεντρώσουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, με συνέπεια να εκπίπτουν του καθεστώτος νομιμότητας. (Αναγνώστου και Γκέμι, 2015)

B. Ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης

- Η συμπεριφορά των ΜΜΕ είχε γίνει ζήτημα έρευνας από το Συμβούλιο της Ευρώπης από πολύ νωρίς, διαπιστώνοντας ότι στους μετανάστες αποδιδόταν η αύξηση της ανεργίας των γηγενών και η αύξηση της εγκληματικότητας, ενώ η λύση του «μεταναστευτικού προβλήματος» περιελάμβανε αυστηρότερη νομοθεσία και πιο σκληρή αντιμετώπιση ιδιαίτερα στους συνοριακούς ελέγχους, τονίζοντας την εθνική καταγωγή, ιδιαίτερα των αλβανών. (Spinelli et al, 1993)
- Το μεγαλύτερο μέρος του καθημερινού τύπου και των ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών υιοθέτησαν εθνικιστική, ξενοφοβική ακόμα και ρατσιστική στάση, προωθώντας την οπτική της Ελλάδας ως πολιτιστικά και εθνικά «καθαρής» και ομογενούς, ενώ και τα μέσα που υιοθέτησαν πιο προσεκτική και ευαίσθητη προσέγγιση, θέση πιο ανοικτή προς τη διαφορετικότητα και ήπια εθνικιστική, κυρίως τα δημόσια τηλεοπτικά δίκτυα και οι εφημερίδες της αριστερής πτέρυγας, δεν αντέδρασαν και δεν άσκησαν κριτική στη ρατσιστική στάση της κυριαρχούσας άποψης (Triandafyllidou, 2002)
- Όταν τα ΜΜΕ αναφέρονται σε μειονότητες και μετανάστες εκφράζεται σε σημαντικό βαθμό «στη ρητορική θεωριών συνωμοσίας και μία συνολική αντίληψη εθνικής απειλής... η πολιτιστική, εθνική και ακόμα θρησκευτική καθαρότητα και ευημερία του ελληνικού έθνους γίνεται αντιληπτή ως απειλούμενη από εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς... διαστρεβλώνοντας δράσεις και λόγια, συχνά εκτός πλαισίου, όχι μόνο των υποτιθέμενων εχθρών αλλά και όσων παρέμβαιναν, συμπεριλαμβανομένων κρατών της ΕΕ, ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών, των ΗΠΑ και ΜΚΟ». (Gropas και Triandafyllidou, 2005)

B. Ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης

- Η συζήτηση στα ΜΜΕ επικεντρώνεται σε σημαντικό βαθμό στη σχέση μετανάστευσης και εγκληματικότητας, ενώ γίνεται ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε «καλούς» και «κακούς» μετανάστες στη βάση της εθνικής καταγωγής, με τους αλβανούς να κατατάσσονται στο αρνητικό άκρο του φάσματος (Παύλου, 2001)
- Τα ΜΜΕ έχουν καλλιεργήσει το μύθο σχετικά με την εγκληματική επικινδυνότητα του μετανάστη, δίνοντας έμφαση σε επιλεκτικά περιστατικά που αναπαράγουν το στερεότυπο του μετανάστη εγκληματία και ιδιαίτερα του βίαιου, αλβανού κυρίως, εγκληματία. (Τσίγγανου, 2011)
- μειονοτικά ή μεταναστευτικά δικαιώματα και ζητήματα πολιτικοποίησης των μεταναστευτικών ομάδων δεν ήταν ποτέ στην ατζέντα των ΜΜΕ ως συλλογικά πολιτικά δικαιώματα. (Gropas and Triandafyllidou, 2005)
- Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (2009) διαπιστώνει ότι οι έλληνες *«διάκεινται αρνητικά απέναντι στην είσοδο μεταναστών στην Ελλάδα, θεωρούν αρνητική την επίδραση της απασχόλησης αλλοδαπού εργατικού δυναμικού στην ελληνική οικονομία, αντιλαμβάνονται τους μετανάστες ως απειλή για την πολιτισμική ομοιογένεια του ελληνικού κράτους, αλλά και για την κοινωνική συνοχή της χώρας και αποτιμούν αρνητικά τη παραμονή των μεταναστών για την ποιότητα ζωή τους και το επίπεδο εσωτερικής ασφάλειας»*

Γ. Ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο για τα πολιτικά δικαιώματα

- Η πολιτική ένταξη των μεταναστών μπορεί να εξηγηθεί σε τέσσερις διαστάσεις, που είναι τα πολιτικά δικαιώματα, η ταύτιση με την κοινωνία υποδοχής, οι αρχές και οι αξίες της, και η συμμετοχή. Δηλαδή όσο περισσότερα πολιτικά δικαιώματα απολαμβάνουν, όσο περισσότερο ταυτίζονται με την κοινωνία υποδοχής, όσο περισσότερες αρχές και αξίες μοιράζονται με αυτή, και όσο περισσότερο συμμετέχουν και εκπροσωπούνται στο πολιτικό σύστημα, τόσο περισσότερο ενταγμένοι είναι. (Bauböck κ.ά. , 2006)
- Συνεπώς, η μη παροχή πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες τους στερεί βασικά εργαλεία πολιτικής συμμετοχής, πίεσης και εκπροσώπησης.
- Στα μέσα της δεκαετίας του 2000, ενώ παρατηρείται ότι υπάρχει κάποια έστω περιορισμένη πρόοδος σε σημαντικούς παράγοντες της κοινωνικής ζωής, η πρόοδος αναφορικά με τα πολιτικά δικαιώματα είναι σχεδόν μηδενική. (Gropas and Triandafyllidou, 2005)
- Σε μελέτη του ΟΟΣΑ (2012) διαπιστώθηκε ότι οι μετανάστες στην Ελλάδα υπολείπονται του μέσου όρου ένταξης των χωρών του ΟΟΣΑ στο μεγαλύτερο μέρος των πεδίων, συμπεριλαμβάνοντας τα πεδία της πολιτικής συμμετοχής και πολιτογράφησης. (Κόντης, 2013)

Γ. Ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο για τα πολιτικά δικαιώματα

- Νομοθεσία για την ιθαγένεια
 - Ο Νόμος 2130/1993 αυστηροποιεί την προϋπόθεση παραμονής σε δέκα χρόνια κατά τα τελευταία 12, τη μεγαλύτερη χρονική απαίτηση στην Ευρώπη. (Gropas and Triandafyllidou, 2005)
 - Ο Νόμος 2910/2001 καθιστά τη διαδικασία πιο αδιαφανή και δύσκαμπτη, περιλαμβάνοντας ακριβά παράβολα και δύσκολες προϋποθέσεις, και έγινε αντικείμενο έντονης κριτικής από την ECRI, διεθνείς οργανισμούς και του προοδευτικού τύπου. (Gropas and Triandafyllidou, 2005) Η κριτική εντοπίζεται στο ότι δεν ορίζει χρονικό όριο για την απάντηση, δεν απαιτεί την αιτιολόγηση της απόρριψης της αίτησης και κάνει διάκριση ανάμεσα στους ομογενείς και τους υπόλοιπους μετανάστες, εκθέτοντας τους δεύτερους σε διακρίσεις. (ECRI, 2004)

Γ. Ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο για τα πολιτικά δικαιώματα

- Ιθαγένεια 2^{ης} γενιάς (Νόμος 3838/2010)
 - Ο νόμος προέβλεπε την παροχή ιθαγένειας στα παιδιά της 2^{ης} γενιάς και το δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης στους μετανάστες με άδεια παραμονής «επί μακρόν διαμένοντος» ή μακράς διάρκειας. Παρά την κριτική που ασκήθηκε, ο νόμος θεωρήθηκε θετικός και προοδευτικός. Ωστόσο υπήρξε πολύ μικρότερη ανταπόκριση από τους μετανάστες σε σχέση με το αναμενόμενο, γεγονός που διαπιστώνεται στην έρευνα της Eurostat (2011), και στην έρευνα Κόντη – Μπεζεβέγκη, ότι τα πολιτικά δικαιώματα δεν είναι ψηλά στην ατζέντα των μεταναστών.
 - Η αλλαγή κυβέρνησης το 2012, υπό την πίεση της άκρας δεξιάς, σηματοδότησε μία αλλαγή στη στάση του ελληνικού κράτους (MIPEX, 2012), στην αμφισβήτηση του νόμου και κατέληξε στην ακύρωσή του από το Συμβούλιο της Επικράτειας που τον χαρακτήρισε αντισυνταγματικό (ΣτΕ, απόφαση 460/2013), επικαλούμενο ότι ο νόμος δε στηριζόταν στο δίκαιο του αίματος για την απόδειξη του ισχυρού δεσμού του ατόμου με το ελληνικό έθνος.

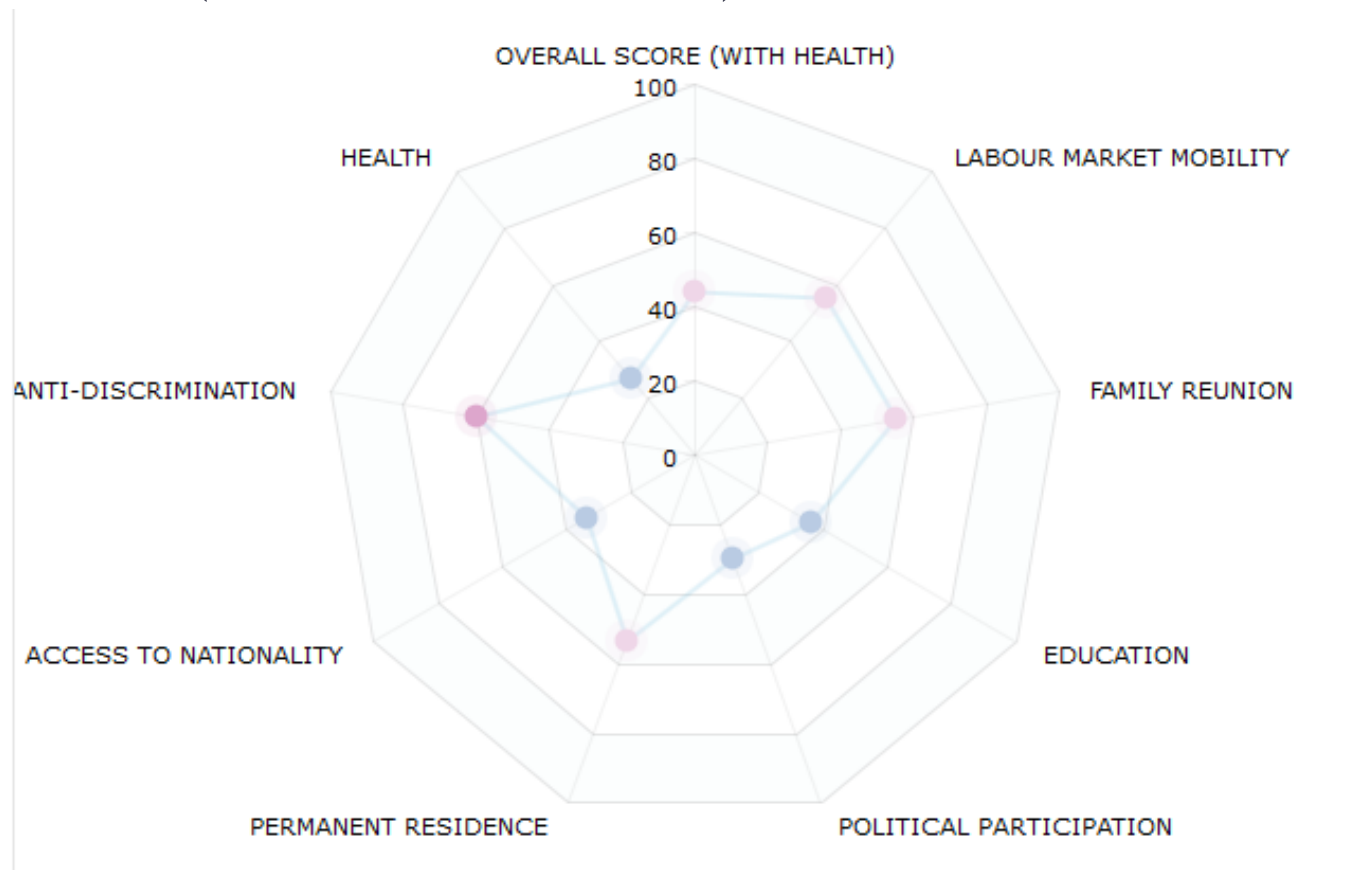
Γ. Ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο για τα πολιτικά δικαιώματα

- Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών (Νόμος 2852/2010, άρθρο 78)
 - Ο Νόμος του σχεδίου «Καλλικράτης» ενσωματώνει τη σύσταση του ψηφίσματος του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1992 για τη σύσταση των «Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών» στο επίπεδο των δήμων, τα οποία αποτελούν συμβουλευτικό όργανο. Στόχος των ΣΕΜ είναι να παρέχουν θεσμοποιημένο βήμα συμβουλευτικής τόσο για τους εκπροσώπους των δήμων όσο και των μεταναστών, στα πλαίσια ενθάρρυνσης των μεταναστών στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής σε τοπικό επίπεδο. (ΕΙΚΟ, 2013)
 - Από τα 219 ΣΕΜ που συστάθηκαν, λειτούργησαν μόλις 100. (ECRI, 2015)
 - Ακόμα και σε αυτά, η συμμετοχή των μεταναστών παραμένει σε συμβολικό επίπεδο, ενώ και σε περιπτώσεις που είχαν περισσότερο ουσιαστική συμμετοχή δεν κατάφεραν να άρουν τα θεσμικά εμπόδια που τίθενται για την ένταξη του μεγαλύτερου όγκου των μεταναστών. (Παπαδόπουλος και Φρατσέα, 2014)
 - Αν και υπάρχουν διαφοροποιήσεις από δήμο σε δήμο, σε αρκετές περιπτώσεις η αποτελεσματικότητά τους είναι περιορισμένη διότι ασχολούνται κυρίως με τη διαχείριση πληροφοριών για μεταναστευτικούς νόμους ή δικαιώματα των μεταναστών παρά με τα προβλήματα των μεταναστών σε τοπικό επίπεδο. Η διάχυση αυτών των πληροφοριών είναι σε μεγάλο βαθμό από πάνω προς τα κάτω και όχι αμφίδρομη. (Διοτίμα, 2015)

Δ. Άλλοι λόγοι που επιδρούν στην πολιτική συμμετοχή

- Εκτός όσων έχουν αναφερθεί έως τώρα, λόγοι που επίσης συμβάλλουν είναι και α) η αίσθηση προσωρινότητας, β) η χρηματική συμμετοχή, γ) η έλλειψη ελεύθερου χρόνου και δ) η καχυποψία και προκαταλήψεις προς τους συλλόγους, όπως και για την αποτελεσματικότητα της συλλογικής αντιπροσώπευσης. Επίσης οι πελατειακές σχέσεις που αναπτύσσονται και η αδιαφανής και άκαμπτη γραφειοκρατία αποθαρρύνει τους μετανάστες, που αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα της συλλογικής αντιπροσώπευσης και συνειδητά επιλέγουν να απέχουν από τις ενώσεις στην προσπάθειά τους να ενταχθούν περισσότερο, και κατ' επέκταση να γίνουν αποδεκτοί από την τοπική κοινωνία. (Σούμπερτ, 2004)
- Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η κατάργηση των εκλογικών δικαιωμάτων που παρείχε ο νόμος 3838/2010 σε συνδυασμό με την άνοδο του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και η ανοιχτή ρατσιστική βία απειλούν την παρουσία των μεταναστών στους δημόσιους χώρους, υπονομεύουν και αποδυναμώνουν μακροχρόνιες προσπάθειες για την ενίσχυση της ενεργητικής πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών στα κοινά. (Διοτίμα, 2015)

Δείκτες ένταξης μεταναστών στην Ελλάδα (MIPEX 2015)

Δείκτες ένταξης των μεταναστών για την Ελλάδα Διακρίνεται η χαμηλή τιμή για το δείκτη πολιτικής συμμετοχής στην τιμή 30, μετά την υποχώρησή της κατά 5 μονάδες λόγω της ανάκλησης του νόμου 3838/2010

Κοινότητες και οργανώσεις των μεταναστών

- Η πρώτη μελέτη που επικεντρώνεται στα μεταναστευτικά δίκτυα εντοπίζει περίπου 50 μεταναστευτικές ενώσεις που διαφέρουν σε μέγεθος, σύνθεση, στόχους και αποτελεσματικότητα, συχνά με ανταγωνιστικές ιδεολογίες και πολιτικές θέσεις, πιο δραστήριες από τις οποίες διαπιστώνονται των φιλιππινέζων και των σουδανών, αν και αποτελούν σχετικά μικρές κοινότητες. Οι σύλλογοι των μεταναστών γίνονται αντιληπτοί ως σημαντικές εστίες της ζωής τους, διευκολύνουν την κοινωνική τους ένταξη και τους επιτρέπουν να παρουσιάσουν ένα συγκεκριμένο επίπεδο πολιτικοκοινωνικής αυτονομίας. (Πετρονώτη, 2001)
- Οι Gropas και Triandafyllidou (2005, σ.21) περιλαμβάνοντας και τους ομογενείς στην έρευνά τους, παρατηρούν ότι στη μία άκρη του φάσματος βρίσκονται οι πόντιοι, ως οι πιο οργανωμένοι και ενεργοί, και στο άλλο άκρο οι αλβανοί, με τα χαμηλότερα επίπεδα συμμετοχής, αν και αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα, αποδίδοντας το γεγονός ότι για την πρώτη ομάδα ενθαρρύνεται η πολιτική της συμμετοχή από το θεσμικό πλαίσιο, ενώ στη δεύτερη συμβαίνει το αντίθετο.

Κοινότητες και οργανώσεις των μεταναστών

- Δημιουργούνται ηγετικές ομάδες οι οποίες αναπαράγονται μέσω της παρουσίας τους ως ελίτ εντός και εκτός κοινότητας, ενδιαφέρον των οποίων δεν είναι η πολιτική συμμετοχή των μεταναστών αλλά το να εμφανίζονται ως οι έγκυροι συνομιλητές στα μεταναστευτικά ζητήματα. (Βαρουξή, 2008)
- Ιδιαίτερα στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι οργανώσεις των μεταναστών ασφυκτιούν από την έλλειψη χρηματοδότησης για την ένταξη των μεταναστών ή των οργανώσεων στην κοινωνία υποδοχής, με αποτέλεσμα να επικεντρώνονται στα ζητήματα της καθημερινότητας. (Παπαδόπουλος και Φρατσέα, 2014)
- Η δράση των οργανώσεων *«περιορίζεται στο πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, ενώ αποφεύγουν συστηματικά την αντιπαράθεση με τους θεσμούς και την κοινή γνώμη»*. (Καβουλάκος, 2006)
- Σε ορισμένες περιπτώσεις *«οι οργανώσεις των μεταναστών υιοθετούν μοιρολατρική στάση»* (Παπαδόπουλος και Φρατσέα, 2014)

Οργανώσεις των μεταναστών και κοινωνία των πολιτών

- Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι οι δράσεις των ΜΚΟ, που ξεκίνησαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, περιλαμβάνουν την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μεταναστών, την υποστήριξη για τις βασικές τους ανάγκες και λειτουργούσαν συμβουλευτικά κινητοποιώντας την κοινή γνώμη για τα ζητήματα των μεταναστών και πρότειναν στο κράτος μέτρα για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.
- Συχνά λειτουργούσαν καταγγελτικά απέναντι στο ελληνικό κράτος, ενώ παράλληλα υιοθετούν πατερναλιστική στάση απέναντι στους μετανάστες (Πετρονώτη, 2001)
- Το κενό που αφήνουν οι οργανώσεις των μεταναστών συμπληρώνεται από τις ΜΚΟ που λειτουργούν ως ομάδες πίεσης για τα μεταναστευτικά ζητήματα (Σούμπερτ, 2004)
- Οι οργανώσεις των μεταναστών παραμένουν σε αδύναμη θέση για επιδράσουν στα μεταναστευτικά ζητήματα. Οι ΜΚΟ απολαμβάνουν καλύτερες διασυνδέσεις με τα δίκτυα πολιτικής, που τις συνδέουν με φορείς που παρέχουν πληροφόρηση, οικονομικούς πόρους και αναγνώριση, ενώ οι οργανώσεις των μεταναστών παραμένουν στο περιθώριο της κοινωνίας των πολιτών. (Παπαδόπουλος και Φρατσέα, 2014)

Οργανώσεις των μεταναστών και κοινωμία των πολιτών

- Δεν υπάρχουν στοιχεία αναφορικά με τη συμμετοχή των μεταναστών σε πολιτικές ομάδες και εργατικά σωματεία. (Αναγνώστου και Γκέμι, 2015)
- Σε σχέση με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, η συμμετοχή των μεταναστών είναι χαμηλή, και μάλιστα αρκετά χαμηλότερη από την αντίστοιχη των γηγενών και τείνει να φθίνει ακόμα στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. (Διοτίμα, 2015)
- Επιπλέον παρατηρείται ότι αν και η αριστερά έχει υποστηρίξει τους αγώνες των μεταναστών, η συμμετοχή τους στα κόμματα ή τις οργανώσεις της θεωρείται σε πολλές περιπτώσεις περιορισμένη και καθοδηγούμενη, ενώ στις περιπτώσεις πρωτοβουλιών μεταναστών για συμπράξεις με άλλους πολιτικούς χώρους αντιμετωπίζονται ανταγωνιστικά. (Ζαβού, 2015)

Εξέλιξη των οργανώσεων των αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα

- Χρονικά
 - Η Πρώτη Περίοδος (1990-1994)
 - Η Δεύτερη Περίοδος (1995-2000)
 - Η Τρίτη Περίοδος (2001 έως 2010)
- Πλαίσιο αναφοράς
 - Πολιτιστικοί Τοπικοί Σύλλογοι
 - Σύλλογοι Φιλίας
 - Πολιτιστικοί Σύλλογοι Καλλιτεχνών – Διανοούμενων
 - Εθνοτικοί Σύλλογοι και Σύλλογοι με αναφορά στον τόπο διαμονής (Δημοτικοί Σύλλογοι)
 - Δευτεροβάθμια όργανα

(Ζάχου & Καλεράντε, 2010)

Άξονες ποιοτικής έρευνας

- Η επίδραση του θεσμικού πλαισίου και η στάση της κοινωνίας υποδοχής
- Οι επιδράσεις της πολιτικής κουλτούρας και καταβολών από τη χώρα καταγωγής
- Αλβανικές οργανώσεις και η κοινότητα των αλβανών μεταναστών
- Οι επιδράσεις της οικονομικής κρίσης και των φαινομένων της περιόδου

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Κοινές αιτίες στο σύνολο μεταναστών

- Η παρατεταμένη περίοδος χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, αν και η παρουσία των αλβανών μεταναστών παρατηρείται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 90.
- Οι δύσκολες διαδικασίες νομιμοποίησης, η έλλειψη προετοιμασίας της διοίκησης για να ανταπεξέλθει σε όλα τα στάδια, οι δύσκολες προϋποθέσεις, είχαν ως αποτέλεσμα τη νομιμοποίηση περιορισμένου αριθμού μεταναστών ή την αδυναμία ανανέωσης της άδειας παραμονής τους.
- Επίσης πολύπλοκες γραφειοκρατικές απαιτήσεις με έγγραφα που έπρεπε να προσκομίσει ο μετανάστης, εμπλέκοντας υπηρεσίες από τη χώρα καταγωγής και την πρεσβεία, μεταφράσεις από το υπουργείο εσωτερικών έως να φτάσει στα γραφεία αλλοδαπών, τα οποία είχαν ισχύ για έξι μόνο μήνες

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Κοινές αιτίες στο σύνολο μεταναστών

- Η διαδικασία απαιτούσε πολύ χρόνο και χρήμα από τους μετανάστες και, ιδιαίτερα στην περίπτωση των αλβανών, είχε συνέπεια την ανάπτυξη διάφορων μορφών οικονομικής εκμετάλλευσης, προκαλώντας στους μετανάστες αίσθημα εγκλωβισμού και προσωρινότητας, μία κατάσταση που έχει επιπτώσεις έως και σήμερα.
- Επίσης, το ζήτημα των πολιτικών δικαιωμάτων είναι κοινό για όλους τους μετανάστες με επιδράσεις στην πολιτική συμμετοχή. Η διαδικασία για την απόκτηση της ιθαγένειας ήταν ιδιαίτερα πολύπλοκη, χρονοβόρα και αδιαφανής. Είναι ένα ζήτημα που απασχολεί και την πρώτη και τη δεύτερη γενιά.
- Ένα άλλο ζήτημα που επηρέασε τη δράση των συλλόγων αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Εκφράζουν απογοήτευση και αγανάκτηση για την έλλειψη πληροφόρησης, νιώθουν ότι υπάρχει εκμετάλλευση αυτών των πόρων χωρίς να απευθύνονται στην ομάδα στόχο, ή ότι παραμερίζονται από τις αρχές και τις δομές που διαχειρίζονται και υλοποιούν προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Πολιτών Τρίτων Χωρών στις Χώρες Υποδοχής

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Ιδιαίτερα προβλήματα αλβανικής κοιν.

- Η θεσμική διάκριση ανάμεσα σε «αλβανούς» και «ομογενείς» είχε ως αποτέλεσμα μεγάλο μέρος των αλβανών μεταναστών να μπουν στη διαδικασία να αλλάξουν ονόματα και καταγωγή με σκοπό να αποφύγουν την εξαντλητική διαδικασία νομιμοποίησης
- Η θεσμική διάκριση παρατηρείται στις απαντήσεις, και σε επίπεδο αλβανικών οργανώσεων και συλλόγων, σε συναλλαγές με τους φορείς και αρμοδίους του ελληνικού κράτους και τα κόμματα. Αυτή η διάκριση υποστηρίζεται ότι γίνεται από την αρχή της δράσης των συλλόγων και συνεχίζεται έως σήμερα που είναι στην κυβέρνηση κόμμα της αριστεράς.

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Ιδιαίτερα προβλήματα αλβανικής κοιν.

- Η κατασταλτική μεταχείριση του μεταναστευτικού από το ελληνικό κράτος ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά των αλβανών μεταναστών με τις περίφημες «επιχειρήσεις σκούπα». Αυτό είχε ιδιαίτερα αποτρεπτικά αποτελέσματα ως προς τη συμμετοχή τους στους συλλόγους, γεγονός που θα τους καθιστούσε στόχους για την αστυνομία.
- Παρατηρούνται αποκλίσεις στο ζήτημα της βίας της αστυνομίας όσον αφορά την καταστολή στις οργανωμένες διαδηλώσεις όταν επιχειρήθηκαν.
 - Αναμφισβήτητα η αστυνομική βία παρατηρήθηκε έντονη στο να «κυνηγάει αλβανούς μετανάστες».
 - Εκπρόσωποι συλλόγων στην περιφέρεια, αλλά και του πρώτου αλβανικού συλλόγου, στην Αθήνα, θεωρούν ότι δεν αντιμετώπισαν αστυνομική βία όταν διαδήλωναν.

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Ιδιαίτερα προβλήματα αλβανικής κοιν.

- Ως προς το στιγματισμό, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις προς τους αλβανούς μετανάστες θεωρείται ότι είχαν ιδιαίτερα αρνητικές επιδράσεις στην πολιτική συμμετοχή και επισημαίνουν ότι αυτό συνεχίζεται έως σήμερα.
- Η άποψη όλων των ερωτώμενων ήταν ότι τα ΜΜΕ διαμόρφωσαν επικίνδυνα την κοινή γνώμη εναντίον των αλβανών μεταναστών, διαδραματίζοντας τον πιο καθοριστικό ρόλο για το σχηματισμό του χάσματος ελληνικής κοινωνίας και αλβανών μεταναστών.
- Επισημαίνουν ότι τα ΜΜΕ συμβάλλανε στην άνοδο της ξενοφοβίας και του ρατσισμού εναντίον των αλβανών μεταναστών, χρησιμοποιώντας για πολιτικές σκοπιμότητες, ή αποσκοπώντας σε «μεγαλύτερη τηλεθέαση», την εικόνα της διπλής απειλής, του εγκληματία κατά της δημόσιας ασφάλειας, και της απειλής κατά του έθνους, αναπαράγοντας στερεότυπα και διεγείροντας τα πιο συντηρητικά αντανακλαστικά της κοινωνίας υποδοχής

Θεσμικό πλαίσιο - Κοινωνία υποδοχής

Το φάσμα των απόψεων

- Εκπρόσωποι κυρίως συλλόγων στην Αθήνα και δευτεροβάθμιων οργάνων θεωρούν ότι το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο, οι θεσμικές διακρίσεις, η καταστολή από την αστυνομία και η στάση της ελληνικής κοινωνίας δεν αφήνει κανένα περιθώριο πολιτικής συμμετοχής και πολιτικής δράσης.
- Διαφοροποιούνται οι δημοτικοί σύλλογοι που λειτουργούν στην περιφέρεια, οι οποίοι ως εμπειρία μεταφέρουν ότι υπήρχε ανταπόκριση των τοπικών αρχών στα αιτήματά τους όταν ζητήθηκε συνάντηση μαζί τους. Υπάρχει επίσης στενή συνεργασία με την τοπική κοινωνία τόσο για τα ζητήματα που αφορούν τους μετανάστες όσο και για τα κοινά ζητήματα που αφορούν το κοινωνικό σύνολο.
- Η άλλη άκρη του φάσματος είναι η άποψη ότι παρόλο που οι παράγοντες όσον αφορά το ελληνικό κράτος, το θεσμικό πλαίσιο, διακρίσεις και στερεότυπα, αναμφισβήτητα υπάρχουν, δε διαδραματίζουν όμως κανένα ρόλο στην πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Θεωρεί ότι η δημιουργία των συλλογικοτήτων προέκυψε ως ανάγκη για την αντιμετώπιση αυτής της δύσκολης κατάστασης, αποδίδει ωστόσο τα αίτια αποκλειστικά στη δομή και τη λειτουργία των οργανώσεων και των συλλόγων.

Πολιτική κουλτούρα και καταβολές από τη χώρα καταγωγής

- Σχεδόν σε όλο το φάσμα των οργανώσεων, παρουσίασαν μία ιδιαίτερη αντίδραση στον όρο «πολιτική συμμετοχή», η οποία συνδέεται με το φόβο και το πώς εκλαμβάνονται την έννοια, όπως την κληρονομήσαν από το προηγούμενο καθεστώς.
- Διαπιστώνεται ως κοινή θέση των ερωτώμενων ότι η πολιτική κουλτούρα και καταβολές είναι μία σημαντική αιτία για τη χαμηλή πολιτική συμμετοχή, τόσο στο επίπεδο του συνόλου της κοινότητας, όσο και στην λειτουργία των συλλόγων.
- Επισημαίνουν ότι οι αλβανοί μετανάστες δεν κατανοούν την ανάγκη της συλλογικής δράσης, εκφράζοντας μια ακραία στάση ατομικισμού, άρνησης και καχυποψίας προς τις συλλογικότητες. Πιστεύουν ότι απέτυχε κάθε προσπάθεια των οργανώσεων για να τους ευαισθητοποιήσουν.

Πολιτική κουλτούρα και καταβολές από τη χώρα καταγωγής

- Όσον αφορά τη στάση των στελεχών των οργανώσεων και συλλόγων θεωρούν σε μεγάλο βαθμό ότι πρακτικές από κομματικές δομές και νοοτροπίες του προηγούμενου καθεστώτος τις μετέφεραν και στη λειτουργία των συλλόγων.
- Επιπλέον η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας από αυτά τα στελέχη, σε συνδυασμό με την πολιτική κουλτούρα που έφεραν, επιδεινώνει την κατάσταση. Αυτό τους κρατάει εγκλωβισμένους στο παρελθόν χωρίς να εξελιχθούν και να κατανοήσουν τις δομές και το θεσμικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής.
- Είναι απομονωμένοι από τους θεσμούς και από το γεγονός ότι δεν ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν και να συνδιαλέγονται μαζί τους, ταυτόχρονα είναι αποκομμένοι από την αλβανική κοινότητα και τα προβλήματά της.

Οργανώσεις και κοινότητα των αλβανών μεταναστών

- Το δευτεροβάθμιο όργανο που έχει επικρατήσει είναι η Ομοσπονδία, στην οποία υπάγονται 25 συλλογικότητες, καλύπτοντας όλο το φάσμα, τοπικών πολιτιστικών συλλόγων, καλλιτεχνών και διανοούμενων, κάποιους δημοτικούς συλλόγους, συλλόγους νέων, και το σύλλογο αλβανών Ρομά. Η Ένωση Αλβανικών Συλλόγων δεν υφίσταται και κάποιοι σύλλογοι που ήταν ενταγμένοι σε αυτή είτε λειτουργούν αυτόνομα, είτε έχουν διακόψει τη λειτουργία τους. Η κίνηση για την «Αλβανική Κοινότητα» δεν κατέληξε σε κάποιο αποτέλεσμα. Επίσης παρατηρείται ότι κάποιοι σύλλογοι, κυρίως δημοτικοί, λειτουργούν αυτόνομα ή απομακρυνθήκαν από την αρχή από τα δευτεροβάθμια όργανα επειδή αυτό δεν τους εξέφραζε.
- Ένα ζήτημα που χρήζει περαιτέρω μελέτης είναι η προσπάθεια και η δημιουργία δικτύων και δευτεροβάθμιων οργάνων, είτε σε επίπεδο περιφέρειας είτε σε επίπεδο γειτονικών νομών, το οποίο δεν έχει εντοπιστεί στη βιβλιογραφία.

Οργανώσεις και κοινότητα των αλβανών μεταναστών

- Το ποσοστό των αλβανών μεταναστών που συμμετέχει και στηρίζει τις οργανώσεις είναι πολύ μικρό σε σχέση με το μέγεθος της κοινότητας. Ακόμα μικρότερο είναι το ποσοστό των ενεργών μελών της κάθε οργάνωσης, αν και είναι δύσκολο να καταγραφεί με ακρίβεια ο αριθμός των μελών, καθώς η σύνθεση των συλλόγων μεταβάλλεται συνεχώς.
- Ως προς τη δράση και την ενασχόληση των δευτεροβάθμιων οργάνων κεντρικά, κυρίως όσον αφορά την Ομοσπονδία, παρατηρείται η πλήρης ή ελάχιστη ενασχόλησή με τα προβλήματα της κοινότητας, δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα εκπροσώπησής της, και στην προώθηση των αιτημάτων τους προς τους θεσμούς.
- Οι οργανώσεις περιορίζονται μόνο σε «φτωχές πολιτιστικές δράσεις» και εκμάθηση της αλβανικής γλώσσας στα παιδιά. Δεν παρατηρείται κανένα αίτημα για την δημιουργία αλβανικών σχολείων, το μόνο που απαιτούν είναι η στήριξη από ευρωπαϊκά προγράμματα ή το ελληνικό κράτος για να γίνουν μαθήματα μητρικής γλώσσας στα παιδιά δεύτερης γενιάς σε πιο οργανωμένες δομές, το οποίο έως τώρα πραγματοποιείται κατακερματισμένα και σε εθελοντική βάση.

Οργανώσεις και κοινότητα των αλβανών μεταναστών

- Ως προς τα πολιτικά δικαιώματα οι απαντήσεις όλων των συλλόγων ήταν ότι υπάρχει μεγάλη ευθύνη της ίδιας της κοινότητας, η οποία δεν ενδιαφέρεται για τα πολιτικά δικαιώματα και κατέβαλε ελάχιστη προσπάθεια για τη χρήση των δικαιωμάτων για όσο χρονικό διάστημα ίσχυσαν, τη διεκδίκηση ή την υπεράσπισή τους αργότερα. Επίσης και οι σύλλογοι δεν κατέβαλαν τις ανάλογες προσπάθειες. Παραμένουν στο επίπεδο κριτικής και παράπονου προς την πολιτεία που δεν παραχωρεί δικαιώματα και δεν καταγράφηκε καμία αντίδραση ως προς τους θεσμούς στην ανάκληση του νόμου 3838/2010. Τα πολιτικά δικαιώματα δεν είναι στην ατζέντα των συλλόγων.
- Τονίζεται η ευθύνη της κοινότητας, η οποία κρατούσε μία στάση άκρως απορριπτική, καχύποπτη και κατακριτική ως προς τους συλλόγους. Θεωρούν ότι δεν αρκεί να ασκείται κριτική στη στάση της Ομοσπονδίας ή των συλλόγων, αλλά ο καθένας θα μπορούσε να συμμετέχει και να αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας και τη δομή τους. Θεωρούν ότι πρέπει να αναγνωριστεί και η συμβολή των παλαιών μελών για το γεγονός ότι έθεσαν τα θεμέλια για τη δημιουργία των συλλόγων ως πρωτοπόροι σε μία εποχή που ήταν ιδιαίτερα δύσκολη

Οργανώσεις και κοινότητα των αλβανών μεταναστών

- Από τις απαντήσεις στο ερώτημα κατά πόσο οι συγκρούσεις και ανταγωνισμοί, ατομικές προσδοκίες και επιδιώξεις σε βάρος συλλογικοτήτων είχαν επιδράσεις στην πολιτική συμμετοχή, κάποιιοι τονίζουν ότι αυτές ήταν καθοριστικές, τόσο στην απομάκρυνση της κοινότητας, όσο και τη λειτουργία των ίδιων των οργανώσεων, με την έννοια ότι πολλά δραστήρια μέλη που πίστευαν στη συλλογική δράση και παρουσία αποθαρρύνθηκαν.
- Τα φαινόμενα αυτά συνδέονται τόσο με νοοτροπίες του παρελθόντος, δηλαδή τα μέλη που αποτελούν τις οργανώσεις δυσκολεύονται να λειτουργούν συλλογικά, δεν υπάρχει ανεκτικότητα και συμβιβασμός που είναι προϋποθέσεις για τη σωστή δημοκρατική λειτουργία τους, όσο και με προσωπικές προσδοκίες και σκοπιμότητες για οφέλη εις βάρος της συλλογικότητας.
- Στον αντίποδα, ερωτώμενοι κυρίως από οργανώσεις που υπάγονται στην Ομοσπονδία και μέλη οργανώσεων που συμμετείχαν στην κίνηση για την «Αλβανική Κοινότητα», αν και παραδέχονται ότι τα φαινόμενα υπήρξαν έντονα, υποβαθμίζουν τη σημασία τους, θεωρώντας ότι αυτά «συμβαίνουν σε όλες τις συλλογικότητες».

Επιδράσεις της οικονομικής κρίσης

- Τα συσσωρευμένα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι αλβανοί μετανάστες επιδεινώθηκαν στην περίοδο της κρίσης με αποτέλεσμα να αλλάξει η σύνθεση της κοινότητας. Αυτό είναι ένα στοιχείο που χρήζει ιδιαίτερης έρευνας για το τι ποσοστό της αλβανικής κοινότητας έχει επιστρέψει στη χώρα καταγωγής ή έχει (ξανά)μεταναστεύσει σε άλλες, κυρίως ευρωπαϊκές, χώρες.
- Δραστήρια μέλη είτε αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα επιβίωσης είτε έχουν αναχωρήσει, δημιουργώντας συνθήκες υποστελέχωσης των συλλόγων, που επιπλέον αντιμετωπίζουν έλλειψη χρηματοδότησης καθώς έχει μειωθεί η δυνατότητα των μελών να συνεισφέρουν οικονομικά.
- Μία άλλη διάσταση, διαφορετική, παρατηρείται με την Ομοσπονδία, η οποία με βάση τις περισσότερες απαντήσεις θεωρείται ότι συνεχίζει να λειτουργεί και υπάρχει και σχετική αναβάθμιση της δράσης της, αν και κάποιοι δε συμφωνούν με αυτό.
- Παρατηρείται και μία τάση να εμπλακούν παιδιά δεύτερης γενιάς περισσότερο ενεργά με τους συλλόγους μεταναστών.

Επιδράσεις της οικονομικής κρίσης

- Υπάρχει απουσία θέσης, κυρίως από την Ομοσπονδία, απέναντι στο ζήτημα της εγκληματικής και ρατσιστικής βίας της Χρυσής Αυγής κατά μεταναστών, μετά την εκλογική της διάγκωση κατά την αντίστοιχη περίοδο.
- Οι σύλλογοι νέων συμμετέχουν αυτόνομα σε εκδηλώσεις και δράσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπως αντιρατσιστικά φεστιβάλ.
- Η απουσία τοποθέτησης για τη δράση της Χρυσής Αυγής συνδέεται με την πολιτική συμμετοχή, καθώς, όπως επιβεβαιώνουν οι συνεντεύξεις, αντικατοπτρίζει το χαρακτήρα και τη δομή των συλλόγων. Από την άλλη, η δράση της έχει άμεσες συνέπειες στην καταστολή των πολιτικών δικαιωμάτων των μεταναστών, όπως παραχωρήθηκαν από το νόμο 3838/2010.
- Στην ερώτηση για την πιθανή συμμετοχή αλβανών μεταναστών στους κόλπους της Χρυσής Αυγής, διαπιστώνεται ότι εξίσου δεν υπήρξε καμία νύξη από τη μεριά των συλλόγων πανελλαδικά. Θεωρούν ότι όσοι πιθανόν βρέθηκαν εκεί είναι άνθρωποι «του ποινικού δικαίου» και λειτουργούν ως εκτελεστικά όργανα επί πληρωμή. Κατ' εξαίρεση προβάλλεται η ευθύνη των συλλόγων και της κοινότητας για την ακραία και διπλή περιθωριοποίηση κάποιων αλβανών μεταναστών.

Ερμηνεύοντας τις αιτίες της χαμηλής πολιτικής συμμετοχής

- Ελληνικό κράτος, κοινή γνώμη και ο μύθος της εθνικιστικής συγκρότησης των αλβανών μεταναστών
- Οι οργανώσεις των αλβανών μεταναστών και η αλβανική κοινότητα
 - Πολιτική Κουλτούρα και καταβολές
 - Η φυσιογνωμία της κοινότητας και η δομή και δράση των συλλόγων
 - Η περίοδος της οικονομικής κρίσης ως 4^η περίοδος εξέλιξης των συλλόγων και της κοινότητας

Συμπερασματικά

- Η στάση της ελληνικής πολιτείας, των θεσμών και της κοινής γνώμης, ιδιαίτερα προς τους αλβανούς μετανάστες, προκαλούν τη βαθειά τους δυσπιστία προς τη χώρα υποδοχής και έχουν σημαντικές επιδράσεις. Αυτή η δυσπιστία σε συνδυασμό με παράγοντες με ανασταλτικό χαρακτήρα που εντοπίζονται τόσο στη φυσιογνωμία και τα χαρακτηριστικά της κοινότητας, όσο και στη δομή και πολιτική δράση των οργανώσεων, δημιουργούν ένα μείγμα που πλήττει την πολιτική τους συμμετοχή και ακυρώνει την όποια προσπάθεια γίνεται σε τοπικό επίπεδο.
- Η παρούσα έρευνα επιβεβαιώνει τελικά τη θέση των Fennema και Tillie, ότι η πολιτική συμμετοχή εξηγείται από το βαθμό πολιτικής εμπλοκής, με την έννοια ότι όσο περισσότερο μία εθνική ομάδα εμπλέκεται με τα ζητήματα της κοινότητάς της, τόσο περισσότερο συμμετέχει στην τοπική πολιτική και εμπιστεύεται τους θεσμούς, συμβάλλοντας στην ποιότητα της πολυπολιτισμικής δημοκρατίας.

Προτάσεις πολιτικής Ως προς την ελληνική πολιτεία

- Η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να διευκολύνει την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, κατά τρόπο συμβατό με τις Κοινές Βασικές Αρχές και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις.
- Να παραχωρήσει τα ανθρώπινα και μεταναστευτικά δικαιώματα όπως αρμόζει σε ένα κράτος δικαίου με σεβασμό στις αρχές της δημοκρατίας.
- Να ανοίξει διάλογο και διαύλους επικοινωνίας με την αλβανική κοινότητα και τις οργανώσεις για να ξεπεραστεί το χάσμα εμπιστοσύνης, κάτι που θα συνέβαλε στην ομαλή συνύπαρξη στη χώρα και στο επίπεδο των δύο λαών και κρατών.
- Θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι τα ζητήματα των μεταναστών θα προβάλλονται από τα ΜΜΕ σύμφωνα με το νόμο και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Θα πρέπει να δίνεται βήμα στο δημόσιο διάλογο στους μετανάστες, ιδιαίτερα στα δημόσια ΜΜΕ. Ο δημόσιος διάλογος για θέματα μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να γίνεται με την ισότιμη συμμετοχή των μεταναστών.
- Η χρηματοδότηση στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης να κατανέμεται δικαιότερα, παρέχοντας επαρκείς πόρους στις κοινότητες των μεταναστών, οι οποίες θα πρέπει να είναι η κύρια ομάδα στόχος της.

Προτάσεις πολιτικής Ως προς την αλβανική κοινότητα

- Οι οργανώσεις θα πρέπει να ασχολούνται με τα ζητήματα της κοινότητας και να φέρουν τα δικά τους αιτήματα προς τους θεσμούς.
- Να διευκολύνουν την επικοινωνία των αλβανών μεταναστών με την ελληνική κοινωνία.
- Να ενημερωθούν για τα δικαιώματα των μεταναστών και να ενημερώνουν και την κοινότητα.
- Να υιοθετήσουν ένα πλαίσιο δράσης ανοιχτό προς την κοινωνία και να καλέσουν τους μετανάστες να συμμετέχουν στα ζητήματα της κοινότητας, αλλά και ευρύτερα στα ζητήματα της κοινωνίας υποδοχής.
- Η κοινότητα θα πρέπει να πάρει ξεκάθαρη θέση απέναντι σε όποια προσπάθεια εθνικιστικής εκμετάλλευσής της από οποιαδήποτε μεριά.
- Η κοινότητα θα πρέπει να αναδείξει το ρόλο της ως παράγοντα σταθερότητας και προώθησης της ειρήνης ευρύτερα στην περιοχή.

Βιβλιογραφία

- Atger, A.F. (2009). Education and Political Participation of Migrants and Ethnic Minorities in the EU, An Overview of the Literature, CEPS Special Report/September 2009
- Bauböck R., Kraler A., Martiniello M, Perchinig B. (2006). Migrants' Citizenship: Legal Status, Rights and Political Participation, στο Pennix R., Berger M., Kraal K. (επιμ.) *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe: A State of the Art*, σ.66-98, IMISCOE Joint Studies, Amsterdam University Press
- Council of the European Union (2004). The Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU, Justice and Home Affairs Council
- Dagger, R. (1997) *Civic Virtues: Rights, Citizenship, and Republican Liberalism*, Oxford: Oxford University Press, όπως αναφέρεται στο Fennema και Tillie (1999)
- European Commission (2011). Migrant Integration, Qualitative Eurobarometer, Brussels
- European Commission (2014). DG Home, European Modules on Migrant Integration, Final Report, February 2014
- Fennema M., Tillie J. (1999). Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 25:4, 703-726, DOI: 10.1080/1369183X.1999.9976711
- Giugni M., Michel N., Gianni M. (2014) Associational Involvement, Social Capital and the Political Participation of Ethno-Religious Minorities: The Case of Muslims in Switzerland, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40:10, 1593-1613, DOI: 10.1080/1369183X.2013.864948
- Guigni M., Morariu M. (2007). The Perception of Political Opportunities by Immigrants and Their Impact on Political Participation: Italians and Kosovars in Geneva, Paper for the 4th ECPR Conference, Section on "The Political Participation of Immigrants in European Cities"
- Gropas R., Triandafyllidou A. (2005). Active Civic Participation of Immigrants in Greece, *Country Report prepared for the European research project POLITIS*, Oldenburg
- Gropas R., Triandafyllidou A. (2012) Migrants and Political Life in Greece: Between Political Patronage and the Search for Inclusion, *South European Society and Politics*, 17:1, 45-63, DOI: 10.1080/13608746.2011.605612
- Jacobs, D. (2002). Social capital and political participation among ethnic minority groups in Brussels. A test of the civic community argument of Fennema and Tillie. PAPER for the ECPR Joint Sessions of Workshops, Torino, March 2002, Workshop 'Political participation of Immigrants and their Descendants in Post-War Western Europe'
- Jacobs, D., Tillie, J. (2004) 'Introduction: social capital and political integration of migrants', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 30:3, 419 – 427
- Kosic, A. (2008). What motivates civic participation of immigrants? Antecedents and experiences. Στο Peter Lang (επ.) *Highly active immigrants: A resource for European civil societies*, Frankfurt am Main, σ.91-106
- MIPEX (2012). Restrict citizenship in Southern Europe to fight irregular migration? More rhetoric than reality, στο <http://www.mipex.eu/blog/restrict-citizenship-in-southern-europe-to-fight-irregular-migration-more-rhetoric-than-reality>, ανάκτηση 8/6/2015
- MIPEX (2015). Migrant Integration Policy Index 2015 – Greece – Political Participation, στο <http://mipex.eu/greece>, ανάκτηση 8/6/2015
- Moya J.C. (2005) Immigrants and Associations: A Global and Historical Perspective, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31:5, 833-864, DOI: 10.1080/13691830500178147
- Putnam, R.D. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, Princeton: Princeton University Press, όπως αναφέρεται στο Fennema και Tillie (1999)
- Petronoti M. (2001). Ethnic Mobilization in Athens: Steps and Initiatives Towards Integration, στο Rogers A., Tillie J. (επιμ.) *Multicultural Policies and Modes of Citizenship in European Cities*, Ashgate, Aldershot 2001
- Tocqueville, Alexis de (1990) [1840] *Democracy in America: The Great Books of the Encyclopaedia Britannica*, Vol. 44 'Chicago etc.', όπως αναφέρεται στο Fennema και Tillie (1999)
- Triandafyllidou A. (2002) Greece, στο ter Wal, J. (επιμ.) *Racism and Cultural Diversity in the Mass Media. An overview of research and examples of good practice in the EU Member States, 1995-2000*, Vienna: EUMC, February 2002, σελ. 149-172.
- Voicu B., Comşa M. (2014) Immigrants' Participation in Voting: Exposure, Resilience, and Transferability, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40:10, 1572-1592, DOI: 10.1080/1369183X.2013.873712

Βιβλιογραφία

- Αναγνώστου Ν., Γκέμι Έ. (2015). Παρακολουθώντας και Αξιολογώντας τα Μέτρα για την Ένταξη των Ευάλωτων Ομάδων Μεταναστών, Έκθεση για το πρόγραμμα «ASSESS Integration of Vulnerable Migrants», ΕΛΙΑΜΕΠ, Φεβρουάριος 2015
- Βαρουξή Χ. (2008). Μεταναστευτική Πολιτική και Δημόσια Διοίκηση: Μία Ανθρωποδικαιωματική Προσέγγιση Κοινωνικών Φορέων και Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών. Συμπεράσματα Έρευνας Πεδίου, Κείμενα Εργασίας. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα
- Γκέμι Έ. (2007). Μεταναστευτικές Οργανώσεις στην Ελλάδα: Η Περίπτωση των Αλβανικών Οργανώσεων. Παρουσίαση. *Η Συμμετοχή των Μεταναστών στη Δημόσια Ζωή: Ευρωπαϊκή και Ελληνική Εμπειρία*, Αθήνα, 31 Μαΐου 2007
- ECRI (2004). Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, Στρασβούργο
- ECRI (2015). Πέμπτη Έκθεση για την Ελλάδα, Στρασβούργο
- EIKO (2013). Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών: Έρευνα αποτίμησης της λειτουργίας τους και διάγνωσης των αναγκών τους, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικονομίας, Αθήνα, Μάιος 2013
- Ελευθεροτυπία (2009). Η ενσωμάτωση των μεταναστών περνάει μέσα από την κοινωνία των πολιτών, συνέντευξη του Tillie J. στην Κατερίνα Οικονομάκου, 12/12/2009, στο <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=111440>, ανάκτηση 20/4/2015
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010). Εγχειρίδιο για την ένταξη για υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και ειδικούς επαγγελματίες, Τρίτη Έκδοση
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (1991). Νόμος 1975/1991, ΦΕΚ 184/Α/04.12.1991. Είσοδος – Έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (1993). Νόμος 2130/1993, ΦΕΚ 62/Α/23.04.1993. Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της περιφερειακής διοίκησης, του κώδικα της Ελληνικής ιθαγένειας, του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, των διατάξεων για τις προσόδους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (2001). Νόμος 2910/200, ΦΕΚ 91/Α/02.05.2001. Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας και άλλες διατάξεις.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (2005). Νόμος 3386/2005, ΦΕΚ 212/Α/23.08.2005. Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (2007). Νόμος 3536/2007, ΦΕΚ 42/Α/23.02.2007. Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (2010α). Νόμος 3838/2010, ΦΕΚ 49/Α/24.03.2010. Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις
- Εφημερίδα της Κυβερνήσης (2010β). Νόμος 2852/2010, ΦΕΚ 87/Α/07.06.2010. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης.
- Ζαβού Α. (2015). Οι πολιτικές ένταξης των μεταναστών στην Ελλάδα: Παρακολούθηση, αξιολόγηση, και αποτελέσματα. Εισήγηση στην Ημερίδα του Προγράμματος ASSESS, ΕΛΙΑΜΕΠ, 27 Μαρτίου 2015
- Ζάχου Χ., Καλεράντε Ε. (2009). Οι Αλβανικοί Σύλλογοι στην Ελλάδα: Εθνοτικές Ταυτίσεις και Κοινωνικοπολιτισμικοί Μετασχηματισμοί, στο Παύλου Μ., Σκουραλίκη Α. (επιμ) *Μετανάστες και Μειονότητες: Λόγος και Πολιτικές*, Αθήνα, σ. 457-493
- Καβουλάκος Κ.Ι. (2006). Οργανώσεις Μεταναστών: Μορφές διεκδίκησης δικαιωμάτων, παρουσίαση στο συνέδριο *Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές*, Αθήνα, 23 & 24 Νοεμβρίου 2006, όπως αναφέρεται στο Παπαδόπουλος (2009)
- Κέντρο Γυναικείων Ερευνών «Διοτίμα» (2015). Σύνοψη των πορισμάτων και προτάσεων πολιτικής της ποιοτικής έρευνας για την Ελλάδα: Παράγοντες που διευκολύνουν ή δημιουργούν εμπόδια στην ενεργητική συμμετοχή μεταναστών και μεταναστριών σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, σε συλλόγους γονέων και κηδεμόνων και στο τοπικό πολιτικό επίπεδο (Parti GE.MI. – 2nd Policy Brief), Κέντρο Γυναικείων Ερευνών «Διοτίμα», Ιανουάριος 2015
- Κόντης, Α. (2013) Στοιχεία Ενταξιακής Πολιτικής: Η Ελληνική Ενταξιακή Πολιτική μεταξύ Ευρωπαϊσμού και Εθνοπολιτισμού, στο Μπαλούρδος Δ., Τσίγγανου Ι., *Μετα-ανάλυση Ερευνών για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών στην Ελληνική Κοινωνία*, σ. 41-72, ΕΚΚΕ, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- LawyersVoice.gr (2013). ΣτΕ: Αντισυνταγματικός ο νόμος για το δικαίωμα ψήφου σε μετανάστες, στο <http://www.lawyersvoice.gr/nomiki-epikairoτητα/epikairi-nomologia/ste-antisuntagmatikos-nomos-gia-to-dikaioma-psefou-se-metanastes.html>, ανάκτηση 20/5/2015
- Μαρβάκης Α., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ. (2001). Μετανάστες στην Ελλάδα, Ελληνικά Γράμματα – Ινστιτούτο Νίκος Πουλατζάς, Αθήνα

Βιβλιογραφία

- Παπαδόπουλος, Α.Γ. (2009) (επιμ.) Οδηγός ΜΚΟ και Συλλόγων Μεταναστών, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Παπαδόπουλος, Α.Γ., Φρατσέα, Λ.Μ. (2010). Μία πρώτη αποτίμηση των χαρακτηριστικών των μη-κυβερνητικών οργανώσεων και των συλλογών μεταναστών στην ελληνική επικράτεια. *Atentantive assessment of the characteristics of non-governmental organisations and immigrant associatios in Greece. Πανελλήνια Γεωγραφικά Συνέδρια, Συλλογή Πρακτικών*, 392-400.
- Παπαδόπουλος, Α.Γ., Φρατσέα Λ.Μ. (2014). Οι «Άγνωστες» Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών: Κοινότητες και Οργανώσεις Μεταναστών στην Ελλάδα, στο *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τ. 42, σελ. 62-90
- Πετράκου, Η. (2001). Η διαμόρφωση της μετανάστευσης προς την Ελλάδα. στο Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου, & Μ. Παύλου (επιμ.), *Μετανάστες στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Soubert L. (2004). Διπλωματική εργασία ΜΠΣ «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές», Οι Μεταναστευτικές Οργανώσεις στην Ελλάδα: Ομάδες Αυτοβοήθειας ή Ομάδες Συμφερόντων;
- Soubert L. (2007). Οργανώσεις μεταναστών: Παράλληλες κοινωνίες ή γέφυρες ενσωμάτωσης; Παρουσίαση στην ημερίδα *Μετανάστευση και Κοινωνία των Πολιτών*, ΕΜΜΕΔΙΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπως αναφέρεται στο Παπαδόπουλος (2009)
- Συμβούλιο της Επικρατείας (2013). Απόφαση 460/2013, Δελτία Νομολογιακής και Βιβλιογραφικής ενημέρωσης, στο <http://www.ste.gr/>, ανάκτηση 20/5/2015
- Συμβούλιο της Ευρώπης (1997). Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια, Στρασβούργο, 6/11/1997
- Συνήγορος του Πολίτη (2015). Ομογένεια – Ιθαγένεια, στο <http://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.omogeneia-ithageneia>, ανάκτηση 23/5/2015
- Τα Νέα (2015). Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που πήρε πίσω το δικαίωμα ψήφου στους μετανάστες, στο <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5246632/mipex-h-ellada-einai-h-monh-eyrwpaikh-xwra-roy-rhre-pisw-to-dikaiwma-pshfoy-stoys-metanastes/>, ανάκτηση 10/6/2015
- Το Βήμα (2012), ΣτΕ: Αντισυνταγματικός ο «νόμος Ραγκούση» για την ιθαγένεια: Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι επιφυλάσσεται μόνον για τους Έλληνες, 13/11/2012, στο <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=483806>, ανάκτηση 20/5/2015
- Το Βήμα (2013), Η αντισυνταγματικότητα του Ν. 3838/2010 για την ιθαγένεια και το νέο πλαίσιο, 18/2/2013, στο <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=498925>, ανάκτηση 20/5/2015
- Τσίγγανου, Ι. (2011). Κείμενο γνώμης, στο *Μετανάστευση Επικάρα*, τ. 2, Ιούνιος 2011, σελ. 11-15, ΕΜΜΕΔΙΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2015). Τροποποίηση Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας και Άλλες Διατάξεις, Δημόσια Διαβούλευση, στο <http://www.opengov.gr/yres/?p=2634>, ανάκτηση 17/5/2015
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2015). Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών, στο <http://ete.yres.gr/?lang=el>, ανάκτηση 1/6/2015